

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД УКООПСПІЛКИ
«ПОЛТАВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ЕКОНОМІКИ І ТОРГІВЛІ»**

ЗАТВЕРДЖЕНО

Наказ Вищого навчального закладу
Укоопспілки «Полтавський університет
економіки і торгівлі»

Форма № П-2.03.

Кафедра правознавства

**ПРОГРАМА
навчальної дисципліни
«ПУБЛІЧНА ПОЛІТИКА»**

з підготовки здобувачів другого (магістерського) рівня вищої освіти

Галузь знань	28 «Публічне управління та адміністрування»
Спеціальність	281 «Публічне управління та адміністрування»
Освітня програма	«Публічне адміністрування»

Полтава 2020 рік

Розробник /укладач програми:

Горбань О.В. – к. філософ. н., доцент кафедри правознавства Вищого навчального закладу Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»

Рецензенти програми:

Солових В.П., доктор державного управління, професор кафедри політології та філософії Харківського регіонального інституту державного управління національної академії державного управління при Президентові України.

Приходько С.М., кандидат політичних наук, доцент кафедри гуманітарних і соціальних дисциплін Полтавської державної аграрної академії.

Програму навчальної дисципліни «Публічна політика» обговорено і схвалено на засіданні кафедри правознавства

Протокол засідання кафедри від 28 травня 2020 року № 10.

Завідувач кафедри правознавства

д. ю. н., професор

_____ Г. В. Лаврик

ПОГОДЖЕНО

Гарант освітньої програми «Право»

д.ю.н., професор

_____ О.В. Солдатенко

Анотація навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «Публічна політика» пропонується здобувачам другого (магістерського) рівня вищої освіти у галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» в циклі нормативних дисциплін. Орієнтована на подолання традиції етатизму в підготовці фахівців з публічного управління та адміністрування, зумовленої ототожненням предмету спеціальності виключно з державою як суб'єктом управління та адміністрування.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Публічна політика» є формування у фахівців з публічного управління та адміністрування європейського розуміння предмету професійної діяльності: державно-приватного партнерства в мережах публічного управління. Якщо раніше в системі вищої освіти України готувалися спеціалісти з державного управління, то підготовлені за новою спеціальністю кадри з публічного управління мають працювати не тільки в державних органах, а й в управлінських структурах інститутів громадянського суспільства, мережа яких прагне співпрацювати з державою і чинить тиск на неї для врахування власних політичних інтересів. Відповідно, управлінські кадри нової генерації мають спільно формувати нову модель ухвалення політико-управлінських рішень на основі врахування інтересів усіх зацікавлених сторін. Публічна політика виступає засобом якісної зміни політичних відносин на засадах плюралізму, за яких визнаються цінністю не єдині дії, а спільні уявлення, цілі, по відношенню до яких кожен суб'єкт формує своє власне особливе ставлення. Навчальна ж дисципліна «Публічна політика» спрямована на формування науково-методологічних основ фахової підготовки кадрів вищої кваліфікації для публічної політики нового, європейського, типу.

«Публічна політика» як навчальна дисципліна в системі вищої освіти України стала вивчатися порівняно недавно. Підручники й навчальні посібники ще пишуться й не мають усталеної змістовної структури. Втім і в країнах Західної цивілізації, де виникла ця наука і навчальна дисципліна, не існує концептуальної єдності її авторів щодо змістовного наповнення навчального матеріалу. І це природно з огляду на плюралізм у національних моделях публічної політики західних країн, які досліджують тамтешні вчені. В Україні ж іще йде процес осмислення перспектив власної моделі публічної політики й відповідної їй управлінської та адміністративної діяльності.

Пропонований автором зміст навчальної програми дисципліни «Публічна політика» охоплює тематику двох основних модулів: «Концепт публічної політики» і «Публічна політика в дії». Тематика першого змістового модулю: теоретико-методологічні засади публічної політики, публічна політика в політичній системі суспільства, ресурси публічної політики, процеси публічної політики, політичні мережі публічної політики, групи інтересів у публічній політиці, держава в публічній політиці. Тематика

другого змістового модулю: менеджмент публічної політики, національно-територіальний аспект публічної політики, глобальний аспект публічної політики, конфлікти й кризи в публічній політиці, публічна політика в сучасній Україні.

Аннотация учебной дисциплины

Учебная дисциплина «Публичная политика» предлагается соискателям второго (магистерского) уровня высшего образования в отрасли знаний 28 «Публичное управление и администрирование» специальности 281 «Публичное управление и администрирование» в блоке нормативных дисциплин. Ориентирована на преодоление традиции этатизма в подготовке специалистов для публичного управления и администрирования, обусловленной отождествлением предмета специальности исключительно с государством как субъектом управления и администрирования.

Целью изучения учебной дисциплины «Публичная политика» является формирование у специалистов отрасли публичного управления и администрирования европейского понимания предмета профессиональной деятельности: государственно-частного партнерства в сетях публичной политики. Если ранее в системе высшего образования Украины готовились кадры для государственного управления, то подготовленные по новой специальности кадры для публичного управления могут работать не только в государственных органах, но и в управленческих структурах институтов гражданского общества, сети которых стремятся к сотрудничеству с государством и осуществляют давление на него с целью учета собственных политических интересов. Соответственно, управленческие кадры новой генерации должны уметь сообщать и формировать новую модель разработки и принятия политико-управленческих решений на основе учета интересов всех заинтересованных сторон. Публичная политика выступает средством качественного изменения политических отношений на основе принципа плюрализма, признающих ценность не единства действий, а совместных представлений, целей, по отношению к которым каждый субъект формирует свое собственное особое отношение. Учебная дисциплина «Публичная политика» направлена на формирование научно-методологических основ профессиональной деятельности кадров высшей квалификации для публичного управления нового, европейского, типа.

Публичная политика как учебная дисциплина в системе высшего образования Украины стала изучаться сравнительно недавно. Учебники и учебные пособия еще создаются и не имеют устоявшейся содержательной структуры. Впрочем и в странах Западной цивилизации, где возникла эта наука и учебная дисциплина, нет концептуального единства ее авторов относительно содержательного наполнения учебного материала. Это естественным образом отражает плюрализм в национальных моделях

публичной политики западных стран, которые исследуют их ученые. В Украине осмысление собственной модели публичной политики и соответствующего ей публичного управления и администрирования находится в процессе поиска.

Предлагаемое автором содержание учебной программы дисциплины «Публичная политика» охватывает тематику двух основных модулей: «Концепт публичной политики» и «Публичная политика в действии». Тематика первого содержательного модуля: теоретико-методологические основы публичной политики, публичная политика в политической системе общества, ресурсы публичной политики, процессы публичной политики, политические сети публичной политики, группы интересов в публичной политике, государство в публичной политике. Тематика второго содержательного модуля: менеджмент публичной политики, национально-территориальный аспект публичной политики, глобальный аспект публичной политики, конфликты и кризисы в публичной политике, публичная политика в современной Украине.

Annotation of educational discipline

The discipline «Public policy» is offered to applicants for the second (master's) level of higher education in the field of knowledge 28 «Public administration and administration» specialty 281 «Public Administration» in the cycle of normative disciplines. Focused on overcoming the tradition of etatism in the training of specialists in public administration and administration, due to the identification of the subject of the specialty exclusively with the state as a subject of management and administration.

The purpose of studying the discipline «Public policy» is the formation of specialists in public administration and administration of European understanding of the subject of professional activity: public-private partnership in public administration networks. If earlier public administration specialists were trained in the higher education system of Ukraine, then public administration personnel trained in the new specialty should work not only in state bodies, but also in the management structures of civil society institutions, the network of which seeks to cooperate with the state to take into account their own political interests. Accordingly, the new generation of managers should jointly form a new model of political and managerial decision-making based on the interests of all stakeholders. Public policy is a means of qualitative change in political relations on the basis of pluralism, which recognizes the value of not only actions, but common ideas, goals, in relation to which each subject forms its own special attitude. The discipline «Public policy» is aimed at forming the scientific and methodological foundations of professional training of highly qualified personnel for public policy of a new, European type.

«Public policy» as a discipline in the system of higher education in Ukraine

has been studied relatively recently. Textbooks and manuals are still being written and do not have an established content structure. However, in the countries of Western civilization, where this science and discipline emerged, there is no conceptual unity of its authors in terms of content of educational material. And this is natural given the pluralism in the national models of public policy of Western countries, which are studied by local scholars. In Ukraine, however, there is still a process of understanding the prospects of its own model of public policy and its corresponding management and administrative activities.

The content of the curriculum of the discipline «Public policy» proposed by the author covers the topics of two main modules: «Concept of public policy» and «Public policy in action». Topics of the first content module: theoretical and methodological principles of public policy, public policy in the political system of society, resources of public policy, public policy processes, political networks of public policy, interest groups in public policy, the state in public policy. Topics of the second content module: public policy management, national-territorial aspect of public policy, global aspect of public policy, conflicts and crises in public policy, public policy in modern Ukraine.

ВСТУП

Європейський вектор розвитку України визначає глибоке реформування національної політичної системи на основі принципів громадянських політичних свобод, демократії, верховенства права. У сфері публічного управління та адміністрування це означає подолання властивого посттоталітарній традиції етатистського підходу до справи з абсолютизацією держави як виключного суб'єкта публічного управління. Формування громадянського суспільства і політична соціалізація його основи – автономної особи – якісно змінює сферу публічної політики. Формуються недержавні політичні мережі зі своїми ресурсами для політичної діяльності, які чинять вагомий тиск і вплив на державу та вимагають партнерської взаємодії в публічному управлінні та адмініструванні. Баланс інтересів усіх зацікавлених сторін публічної політичної діяльності стає метою плюралістичної моделі публічного управління. Відповідно до такого суспільного запиту відбувається реформа підготовки кадрів вищої кваліфікації в системі вищої освіти. Змінюється термінологія галузей знань, спеціальностей, навчальних дисциплін: «державне управління» - «публічне управління», «державна служба» - «публічна служба». У 2020 році МОН України оновила державний стандарт з переліком компетентностей та результатів навчання магістрів для сфери публічного управління.

Навчальна дисципліна «Публічна політика» покликана закласти науково-методологічну основу фахової підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» по більшості оновлених компетентностей і результатів навчання відповідно до вимог державного стандарту.

Предметом навчальної дисципліни «Публічна політика» є демократичний аспект управлінсько-адміністративної діяльності як партнерської взаємодії держави та інших акторів громадянського суспільства. Вони спільно формують нову модель ухвалення політико-управлінських рішень на основі врахування інтересів усіх зацікавлених сторін. Публічна політика виступає засобом якісної зміни політичних відносин на засадах плюралізму, за яких визнаються цінністю не єдині дії, а спільні уявлення, цілі, по відношенню до яких кожен суб'єкт формує своє власне особливе ставлення.

Міждисциплінарні зв'язки. Публічна політика є самостійною навчальною дисципліною. Вона тісно пов'язана та взаємодіє з іншими навчальними дисциплінами соціального спрямування, об'єкт котрих пов'язаний з політичною сферою суспільного життя. Зокрема предмет публічної політики має тісний зв'язок із предметами навчальних дисциплін «Політика національної безпеки» і «Стратегічне планування в публічному адмініструванні».

У цілому програма навчальної дисципліни «Публічна політика» структурована з урахуванням загальних і спеціальних компетентностей та результатів навчання відповідно до вимог державного стандарту в галузі знань 28 «Публічне управління та адміністрування» та спеціальності 028 «Публічне управління та адміністрування».

Програма навчальної дисципліни складається з таких модулів:

Модуль 1. Концепт публічної політики.

Модуль 2. Публічна політика в дії.

Метою вивчення навчальної дисципліни «Публічна політика» є формування у фахівців з публічного управління та адміністрування європейського розуміння предмету професійної діяльності: державно-приватного партнерства в мережах публічного управління.

Програмні компетентності відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого Наказом МОН України від 04.08.2020 №1001:

загальні:

ЗК02 здатність працювати в команді, мотивувати людей та рухатися до спільної мети, бути лідером, діяти соціально відповідально та свідомо;

ЗК05 здатність приймати обґрунтовані рішення та використовувати сучасні комунікаційні технології;

спеціальні:

СК01 здатність налагоджувати соціальну взаємодію, співробітництво, попереджати та розв'язувати конфлікти;

СК05 здатність представляти органи публічного управління у відносинах з іншими державними органами та органами місцевого самоврядування, громадськими об'єднаннями, підприємствами, установами і організаціями незалежно від форми власності, громадянами та налагоджувати ефективні комунікації з ними;

СК10 здатність приймати обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції.

Програмні результати навчання відповідно до стандарту вищої освіти за спеціальністю 281 «Публічне управління та адміністрування» для другого (магістерського) рівня вищої освіти, затвердженого Наказом МОН України від 04.08.2020 №1001:

РН01 знати теоретичні й прикладні засади вироблення й аналізу публічної політики, основ та технологій прийняття управлінських рішень;

РН07 уміти розробляти національні/регіональні програмні документи щодо розвитку публічного управління, використовуючи системний аналіз і комплексний підхід, а також методи командної роботи.

РН08 уміти здійснювати ефективну комунікацію, аргументувати свою позицію, використовувати сучасні інформаційні та комунікаційні технології

у сфері публічного управління та адміністрування на засадах соціальної відповідальності, правових та етичних норм.

PH10 представляти органи публічного управління й інші організації публічної сфери та презентувати для фахівців і широкого загалу результати їх діяльності.

PH11 розробляти обґрунтовані управлінські рішення з урахуванням питань європейської та євроатлантичної інтеграції, враховуючи цілі, наявні законодавчі, часові та ресурсні обмеження, оцінювати політичні, соціальні, економічні та екологічні наслідки варіантів рішень.

Навчальна дисципліна є **нормативною**.

Форма підсумкового контролю знань: **іспит**.

Програмний зміст навчальної дисципліни

Модуль 1. Концепт публічної політики

Тема 1. Теоретико-методологічні засади публічної політики.

Типологія політики: види, сфери, напрями.

Концептуальні підходи до визначення поняття «публічна політика»: підхід з позицій етатизму (суспільство як продукт держави), підхід з позицій плюралізму (держави як продукт суспільства), підхід з позицій неінституціоналізму (історичного, раціонального, соціологічного), когнітивний підхід (парадигми наук, вірувань, логіки влади).

Публічна політика як синтез міждисциплінарних методологічних підходів наукового дослідження, вивчення в системі вищої освіти та практичної реалізації.

Публічна політика, політична діяльність, політичне управління. Складові елементи публічної політики. Цілі і завдання політики.

Просторові виміри публічної політики.

Моделі і типи формування публічної політики.

Тема 2. Публічна політика в політичній системі суспільства.

Сфера публічної політики, її зміст і функції. Публічна політика і політична влада. Публічна політика як вираз публічної сили. Публічна і непублічна політика. Проблема легітимності публічної політики та роль суспільної довіри в її легітимації.

Суб'єкти (актори) публічної політики: політичні партії, держава та її органи влади, органи місцевого самоврядування, корпорації, коаліції та союзи, приватні особи, громадяни, посередники (експерти). Взаємодія влади, бізнесу і громадянського суспільства у формуванні і реалізації політики.

Публічна політика і політичне лідерство. Роль бюрократії в публічній

політиці. Сучасні тенденції зміни суб'єктності акторів публічної політики.

Інституціоналізація суб'єктів публічної політики як вимір рівня її розвитку в переході від станово-кастового до громадянського суспільства. Інститути публічної політики та інститути громадянського суспільства. «Третій сектор» (The Third Sector) – незалежний, недержавний, некомерційний та соціально спрямований (громадські асоціації, громадянські ініціативи) та його роль у сучасній публічній політиці.

Інституціоналізація каналів та форм взаємодії акторів та інститутів публічної політики у сучасних умовах.

Тема 3. Ресурси публічної політики.

Ресурси, механізми й інструменти політики.

Право як ресурс публічної політики. Проблема співвідношення права і закону в етатистському і плюралістичному підходах до публічної політики в різних типах суспільства. Проблема верховенства прав людини, прав народу і нації, права держави в публічній політиці.

Силовий ресурс публічної політики. Проблема співвідношення силового ресурсу органів державної влади та недержавних суб'єктів публічної політики залежно від типу суспільства. Проблема права народу на спротив державному насиллю та на повстання проти тиранічної влади держави в контексті демократії, охлократії, анархії.

Людський і кадровий ресурси публічної політики. Проблема більшості – меншості людського ресурсу та проблема соціальної опори і довіри. Система підготовки та відбору кадрів для публічної політики і проблема бюрократії та олігархії. Політичні еліти та їх роль у публічній політиці. Проблема «закритого політичного класу».

Майновий і фінансовий ресурси публічної політики. Проблема прозорості (прозорості) матеріальних ресурсів публічної політики залежно від рівня «тіньової економіки» та впливу олігархів на політику.

Інформаційні ресурси публічної політики. Інфраструктура інформаційних ресурсів і тенденції змін у ній в епоху інформаційно-технологічної революції. Проблема маніпулятивних технологій у використанні інформаційних ресурсів публічною політикою.

Тема 4. Процеси публічної політики.

Політика як процес: затрати, результати, впливи і наслідки. Поняття «політичний процес», «політичне рішення». Прозорість і відкритість (публічність) процесу політики.

Стадії процесу публічної політики: підготовка, прийняття та реалізація політичного рішення. Проблема раціональності політичного рішення і критика абсолютної його раціональності.

Стадії підготовки політичних рішень: виявлення проблеми і роль політичного передбачення та програмування; розробка проектів вирішення

проблеми та проблема їх конкуренції; обговорення та експертизи проектів; лобіювання проектів на предмет їх прийняття.

Стадії прийняття політичних рішень: процедури (колегіальна з більшістю голосів чи консенсусом; одноосібна з дорадчими органами); легітимація політичного і політико-управлінського рішень (процедури затвердження, підписи відповідальними особами, оприлюднення і проблема секретності рішень).

Стадії реалізації політичних рішень: організаційна (підбір і розстановка кадрів виконавців; розподіл ресурсів), контрольна (моніторинг процесу; оперативне втручання в хід процесу з метою виправлення виявлених недоліків), аналітична (аналіз процесу прийняття і реалізації політичних рішень). Результативність, ефективність і економічність політики.

Тема 5. Політичні мережі публічної політики.

Концепції політичних мереж у зв'язку з формуванням і розвитком громадянського суспільства. Ф. Шарпф, П. Кеніс, Л. О'Туул про функціональну диференціацію і часткову автономність суспільних підсистем у сучасних громадянських суспільствах. Е. Джордан, Дж. Річардсон, Х. Гекло про зростання груп інтересів у взаємодії з політико-владною елітою. Спроби типологізації політичних мереж (приватні і державні, постійні і ситуативні, латентні та ін.).

Політичні мережі і фрагментація політичної влади. Роль концепцій мережевого підходу до публічної політики у зміні розуміння ролі держави як основного суб'єкта (актора) публічної політики.

Поняття, структура та види політичних мереж. Вертикальні (ієрархічні) і горизонтальні (не ієрархічні) політичні мережі. Формальні і неформальні, лінійні і комунікаційні політичні мережі. Комбіновані політичні мережі.

Взаємодія політичних мереж у процесі прийняття політичних рішень. Канали та форми взаємодії політичних мереж, їх інституціоналізація. Обмін інформацією, діалог, посередництво (медіація), переговори, кооперація, консультації, договори.

Тема 6. Групи інтересів у публічній політиці.

Поняття «група інтересів» у розмаїтті теорій і концепцій. Взаємозв'язок груп інтересів з громадянським суспільством у його формуванні та розвитку. Структурування та інституціоналізація груп інтересів.

Типологія і види груп інтересів. Формальні групи інтересів: держава; пов'язані з державою групи інтересів (політичні партії, профспілки та ін.). Неформальні (недержавні) групи інтересів у публічній політиці. Асоціативні та неасоціативні групи інтересів. Одноцільові і багаточільові групи інтересів. Секторальні і загальносоціальні групи інтересів. Внутрішні (інсайдери) і

зовнішні (аутсайдери) групи інтересів. Групи інтересів за суспільними сферами: економічні (підприємницькі, фінансові, профспілкові та ін.); соціальні (пенсіонерів, інвалідів, благодійницькі та ін.); дозвілля і відпочинку (спортивні, туристичні та ін.); культурні (мистецькі, освітні, наукові та ін.); суспільно-політичні (правозахисні, етичні, духовні та ін.).

Групи тиску як особливий різновид груп інтересів. Функції та методи діяльності груп тиску в публічній політиці. Проблеми легальності та легітимації груп тиску в публічній політиці.

Місце та роль груп інтересів у публічній політиці. Функції груп інтересів: інтегративна і дезінтегративна; артикуляційна (формулювання інтересів); агрегації (узгодження інтересів); інформаційно-комунікативна (трансляція інтересів та посередництво між інститутами громадянського суспільства та політичними інститутами); стабілізаційно-адаптивна (приспособлення інтересів до конкурентних реалій політичної системи); контрольна (боротьба зі зловживаннями та протиправними діями в політиці); лобіювання інтересів суспільних груп; кадрова (вплив на формування політичної еліти); аксіологічна (надання суспільної цінності груповим інтересам).

Тема 7. Держава в публічній політиці.

Спільне і відмінне в поняттях «публічна політика» та «державна політика», «політичне рішення» і «політико-управлінське рішення».

Верховенство державної влади в публічній політиці. Зміст державної політики. Сфери і засади внутрішньої і зовнішньої політики, їх характеристика. Державна політика і демократичне врядування. Парламентаризм як підґрунтя демократичної політики. Доказова політика. Належне врядування: сервісна держава і місцеве самоврядування. Цикл вироблення державної політики – етапи її формування і реалізації. Повноваження органів державної влади у формування і реалізації політики та участь у цьому процесі громадськості. Законодавчий процес як етап циклу державної політики.

Державне управління (політичне адміністрування) в публічній політиці. Державне управління як процес розробки політико-управлінських рішень та їх реалізації (планування, організація, керівництво, координація та контроль державних операцій), здійснюваний державними службовцями у державних відомствах та установах на всіх рівнях, в основному, виконавчої влади. Міністерство внутрішніх справ та інші силові органи державної влади як ресурс державної політики.

Судова влада як ресурс державної політики.

Матеріальні і фінансові ресурси державної політики.

Культурно-освітні та інформаційні ресурси державної політики.

Кадрові ресурси державної політики. Система підготовки і відбору державних службовців. Проблема бюрократії, корупції та порушень прав людини в державній політиці. Інститут омбудсмена.

Конкуренція держави з недержавними політичними мережами.

Модуль 2. Публічна політика в дії

Тема 8. Менеджмент публічної політики.

Політики, класичні й політичні бюрократи, політичні менеджери: співвідношення понять. Лідерство і цінності у формуванні політики. Лідери та їх команди в менеджменті публічної політики. Теорія циркуляції політичних еліт і проблема стабільності та ротації кадрів політичних бюрократів, менеджерів і їх команд.

Бюджетна політика держави і проблеми узгодження інтересів конкуруючих груп суспільства. Тенденції приватизації, націоналізації, соціалізації власності. Бюрократичний інтерес у менеджменті розподілу ресурсів.

Теорія агентських відносин нового політичного менеджменту: громадянин як рівноцінний актор у системі клієнт (замовник публічних послуг) – виконавець замовлення (державні інститути із залученням недержавних інститутів – ідея аутсорсингу). Антибюрократичний ресурс нового політичного менеджменту.

Суспільна довіра та підтримка як об'єкт конкурентної боротьби менеджменту публічної політики. Участь громадян у публічній політиці. Політичні технології менеджменту і проблеми політичних маніпуляцій громадянами та відповідальності за політичне шахрайство.

Тема 9. Національно-територіальний аспект публічної політики.

Багаторівневість політики: наднаціональний, національний, регіональний і місцевий рівні, їх взаємодія.

Публічна політика і публічне управління на територіальному рівні окремих держав.

Регіональна публічна політика і управління. Визначення регіону як територіально-просторової одиниці держави. Особливості утворення і функціонування регіонів у різних країнах. Поняття про адміністративно-територіальну одиницю. Об'єкти і суб'єкти регіональної публічної політики та управління. Взаємозв'язок загальнодержавної і регіональної публічних політик і управління.

Регіональна публічна політика в Європейському Союзі. Принципи, пріоритети, інститути (Асамблея Європейських Регіонів; Асоціація Європейських Прикордонних Регіонів; Асоціація Європейських Регіонів; Європейська асоціація агентств регіонального розвитку; Європейський фонд регіонального розвитку; Комітет регіонів ЄС; Конгрес місцевих та регіональних влад Європи; Міжрегіональне економічне співробітництво країн),

Нормативна база європейської регіональної публічної політики: Декларація щодо регіоналізму в Європі; Європейська декларація прав міст; Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними громадами та владами; Європейська хартія міст; Європейська

хартія про місцеве самоврядування.

Пряме державне управління регіонами та місцеве самоврядування. Розмежування функцій і повноважень між державними органами регіонального політичного управління та органами місцевого самоврядування. Поняття муніципальної публічної влади і місцевого самоврядування. Специфіка місцевого самоврядування в контексті публічної влади. Концепції місцевого самоврядування. Основні сутнісні ознаки та базові принципи місцевого самоврядування. Моделі місцевого самоврядування. Основні фактори формування місцевого самоврядування. Роль місцевого самоврядування в контексті децентралізації влади та публічного управління в державі.

Сфери управління та компетенції місцевого самоврядування. Представницькі та виконавчі органи місцевого самоврядування. Посадові особи місцевого самоврядування. Інститути безпосередньої демократії в місцевому самоврядуванні. Вибори органів місцевого самоврядування. Місцевий референдум. Загальні збори громадян. Органи самоорганізації населення.

Ресурси регіональної та місцевої, муніципальної публічної політики. Регіональна і місцева, муніципальна політичні еліти та бюрократія.

Регіональні та місцеві, муніципальні політичні мережі і групи інтересів, їх взаємодія.

Підготовка, прийняття і реалізація політичних рішень на регіональному та місцевому, муніципальному рівнях.

Тема 10. Глобальний аспект публічної політики.

Глобалізація, глобальні трансформації, глобальна політика, глобальне управління, глобальна публічна політика: логіка понять.

Актори глобальної публічної політики та управління, їх інституціоналізація. Глобальне громадянське суспільство та його інститути в глобальній публічній політиці. Міжнародні політичні служби та бюрократичні апарати міжнародних організацій у глобальній публічній політиці (ООН, ЄС, МВФ, СОТ і т.п.). Глобальна політична еліта та її роль у глобальній публічній політиці. Політика європейської взаємодії і євроатлантичної співпраці.

Проблема поєднання інтересів: глобального, національного, державного, корпоративного, людини і громадянина.

Глобальні політичні мережі та групи інтересів, канали і форми їх взаємодії та впливу на публічну політику в національних і національно-територіальних межах окремих країн, регіонів, самоврядних місцевих громад.

Суперечності глобальної і національних публічних політик в контексті: національних демократій (за відсутності міжнародного чи глобального демократичного політичного режиму); національних правових систем (за відсутності міжнародної чи глобальної правової системи).

Тема 11. Конфлікти й кризи в публічній політиці.

Класифікація конфліктів і криз у публічній політиці: конфлікти груп

інтересів; процесуальні в прийнятті політичних рішень; управлінські; між державою, регіонами та місцевим самоврядуванням; міжрегіональні; між місцевими самоврядними громадами та ін. Конфлікти і кризи в міжнародній і глобальній публічних політиках, їх вплив на національні публічні політичні конфлікти і кризи.

Управління конфліктами і кризами у процесах публічної політики. Роль політичних еліт, бюрократії, менеджменту, груп інтересів і тиску, політичних мереж і ресурсів різних територіальних рівнів (глобального, міжнародних, національних, регіональних, місцевих).

Тема 12. Публічна політика в сучасній Україні.

Формування національної моделі публічної політики України після 1991 року. Перебудова політичної влади на засадах повновладдя народу, поділу державної влади та її децентралізації на основі розвитку місцевого самоврядування. Будівництво багатопартійної політичної системи. Становлення громадянського суспільства та його інституціоналізація за групами інтересів і тиску. Формування ресурсної основи публічної політики та її політичних мереж, менеджменту.

Національні особливості і проблеми сучасної публічної політики в Україні. Європейські перспективи публічної політики в Україні. Європейський моніторинг і аналіз публічної політичної діяльності і процесу в Україні.

Рекомендовані джерела інформації

Основні рекомендовані джерела інформації:

1. Желтов В. В. Публічна політика: поняття, актори, публічна дія. https://stud.com.ua/18235/politologiya/publiczna_politika_ponyattya_aktori_publichna_diya

2. Дослідження державних політик: методологія, процедури та європейські практики: монографія / авт. кол.: [Л. В. Гонюкова, В. М. Козаков, В. А. Ребкало та ін.]; за заг. ред. Л. В. Гонюкової, В. М. Козакова. Київ : НАДУ, 2018. 400 с. URL: <http://academy.gov.ua/social/pages/dop/2/files/b710d940-b89c-4a73-9c68-ba033e1bd602.pdf>

3. Інструменти та механізми впровадження публічної політики в Україні: навч. посіб. / авт. кол.: С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович, О. Г. Пухкал та ін.; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ: НАДУ, 2018. 240 с. URL: <http://academy.gov.ua/analysis/pages/dop/8/files/5b0da6a2-81c7-4903-aeb7-e2db4c6fb205.pdf>

4. Публічна політика та суспільні зміни в Україні в контексті євроінтеграції : монографія / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович, О. Г. Пухкал та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ : НАДУ, 2017. 248 с. URL:

<http://academy.gov.ua/analysis/pages/dop/8/files/ac447fd7-6c46-4d07-a67f-15739a3e28dd.pdf>

Додаткові рекомендовані джерела інформації:

6. Актуальні проблеми європейської та євроатлантичної інтеграції України: Матеріали 16-ї регіон. наук.-практ. конф. 16 трав. 2019р., м. Дніпро / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. Д.: ДРІДУ НАДУ, 2019. 268 с. http://dridu.dp.ua/konf/konf_dridu/2019_05_16_pei_material.pdf

7. Андрійчук Т. Деліберативна демократія: сучасні нормативні підходи та особливості практичного втілення. *Politicus*. 2020. Вип. 2. С. 31–35. URL: http://politicus.od.ua/2_2020/5.pdf

8. Андрійчук Т. Партиципаторна та деліберативна демократія в сучасному політичному дискурсі. *Політичне життя*. 2019. № 1. С. 45–51. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=pollife_2019_1_8

9. Аналіз і пілотаж публічної політики / Пітер Кньопфель, Корін Ларю, Фредерік Варон, Наталія Малишева; пер. з фр. І. С. Микитин; Вищ. інст. публ. упр. Швейцарії. К.: Алерта, 2010. 424 с.

10. Архипенко І. Зарубіжний досвід децентралізації влади: уроки для України. *Державне управління та місцеве самоврядування: Збірник наукових праць*. 2018. Вип. 4. С. 7–15. URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=dums_2018_4_4

11. Бельська Тетяна. Публічність як ознака суспільно-політичних явищ. Публічна політика. <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/putp/2012-2/doc/1/03.pdf>

12. Бурковець Д. О. Зміст, сутність та природа політичного лідерства. Взаємозв'язок політики і управління: теоретичний і прикладний аспект : матеріали круглого столу / за заг. ред. О. Б. Кіреєвої. Д. : ДРІДУ НАДУ, 2018. 100 с.

13. Висновок щодо відповідності національного законодавства України положенням Європейської хартії місцевого самоврядування. 23.02.2012. <https://www.csi.org.ua/publications/ekspertnyj-vysnovok-shhodo-vidpovidno/>

14. Гнатенко Н. Г. Групи інтересів у Верховній Раді України: сутність і роль у формуванні державної політики. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата політичних наук. Київ, 2017. http://idpnan.org.ua/files/gnatenko-n.g.-grupi-interesiv-u-verhovniy-radi-ukrayini-_sutnist-i-rol-u-formuvanni-derjavnoyi-politiki_-_d_.pdf

15. Гомоляко Ольга. Формування публічної політики: теоретико-методологічні аспекти. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2018.

Вип. 4 (39). С. 22 – 26. URL: [http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_04\(39\)/6.pdf](http://www.dridu.dp.ua/vidavnictvo/2018/2018_04(39)/6.pdf)

16. Горбань В. І., Горбань О. В. Права і свободи людини в контексті бюрократичної складової сутності держави. Правові засади гарантування та захисту прав і свобод людини і громадянина. Збірник наукових статей та тез наукових повідомлень за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Частина 1. 23 листопада 2012 року м. Полтава. Харків: «Точка», 2012. С. 65 – 71. <http://dspace.hnpu.edu.ua/bitstream/123456789/2175/1/%d0%93%d0%be%d1%80%d0%b1%d0%b0%d0%bd%d1%8c%20%d0%92.%20%d0%86.%2c%20%d0%93%d0%be%d1%80%d0%b1%d0%b0%d0%bd%d1%8c%20%d0%9e.%20%d0%92.%20.pdf>

17. Горбань О. В. Політичні технології як загроза правам людини і демократії. Актуальні проблеми розвитку держави і права: історико-правовий дискурс: матеріали III Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Ніжин, 06 грудня 2019 р. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2019. 199 с. С. 26 – 28.

18. Горбань В. І. Про вплив глобалізації на поділ влади в державі. Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право». Випуск 22. Харків, 2014. С. 3 – 15. <http://oaji.net/articles/2015/976-1431506041.pdf>

19. Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу: Аналітична доповідь / за ред. Жаліло Я., Шевченко О., Романова В. та ін. Київ: НІСД, 2019. 115 с. URL: <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-05/2019.pdf>

20. Досвід децентралізації у країнах Європи: зб. док. Пер. з іноз. мов / Заг. ред. В. Б. Гройсмана. К.: Інститут законодавства Верховної Ради України, 2015. 766 с. <https://radaprogram.org/sites/default/files/publications/decentralization.pdf>

21. Кириченко В. М., Кириченко Ю. В., Соколенко Ю. М. Політико-правова система України: підручник / за заг. ред. В. М. Кириченка. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 370 с. URL: <http://eir.zntu.edu.ua/bitstream/123456789/4837/1/B09747.pdf>

22. Ковальов А. Партисипаторний напрям демократії як предтеча деліберативного підходу. *Вісник Львівського університету. Серія філос.-політолог. студії*. 2018. Вип. 17. С. 180 – 186. URL: http://www.fps-visnyk.lnu.lviv.ua/archive/17_2018/27.pdf

23. Конгрес місцевих і регіональних влад Ради Європи. <https://mfa.gov.ua/mizhnarodni-vidnosini/rada-yevropi/kongres-miscevih-i-regionalnih-vlad-radi-yevropi>

24. Малиновський В. Регіональне самоврядування в Україні: підходи до запровадження. *Вісник Національної академії державного управління*. С. 157 – 165. <http://visnyk.academy.gov.ua/wp-content/uploads/2013/11/2010-4-22.pdf>

25. Малоголова Тетяна. Публічна політика та публічна влада: концептуальні підходи до аналізу. *Геополітика України: історія і сучасність*.

Збірник наукових праць. Випуск 1 (22), 2019. С. 203 – 225. URL: <http://geopolitics-of-ukraine.uzhnu.edu.ua/article/view/2078-1431.2019.1%2822%29.203-225/166463>

26. Мельник В. В. Влада як основний засіб публічного адміністрування та механізм їх взаємодії. http://www.zgia.zp.ua/gazeta/monodrupradmin_142.pdf

27. Милосердна І. М. Зміст поняття «політичне управління» <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/7488/%D0%9C%D0%B8%D0%B%D0%BE%D1%81%D0%B5%D1%80%D0%B4%D0%BD%D0%B0.pdf?sequence=1&isAllowed=y>

28. Моніторинг процесу децентралізації влади та реформування місцевого самоврядування станом на 10 січня 2020. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: https://drive.google.com/file/d/1G7jHwZzi4ziLNvoFWTgkpxPbO5jfh_cL/view

29. Онуфрієнко О. В. Сучасна континентально-європейська модель конвергенції публічного управління та громадянського суспільства: неовеберівська держава. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2019, вип. 1(21). С. 1 – 26. URL: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01\(21\)/5.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2019-01(21)/5.pdf)

30. Основи публічної політики: конспект лекцій для здобувачів вищої освіти третього освітньо-наукового рівня «доктор філософії» зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування» / Укладачі О.І. Крюков, С.В. Майстро. – Х. : НУЦЗУ, 2020. – 80 с. URL: <http://nnvc.nuczu.edu.ua/images/topmenu/kafedry/kafedra-publicnoho-administruvannia-u-sferi-tsyvilnoho-zakhystu/Lekcii/4.pdf>

31. Оцінка досліджень у сфері публічної політики в Україні. Попит і пропозиція на ринку аналізу політик. Юлія Єсмуханова. Швеція. Міжнародний фонд Відродження. URL: https://www.irf.ua/wp-content/uploads/2019/10/ttdi_report_ocinka_ukr_pr_03.pdf

32. Парсонс В. Публічна політика: вступ до теорії й практики аналізу політики / В. Парсонс; пер. з англ. О. Дем'янчук. К.: Вид. дім «Києво-Могилянська академія», 2006. 549 с.

33. Політичні рішення: сутність, технології прийняття і впровадження. https://pidru4niki.com/19940412/menedzhment/politichni_rishennya_sutnist_tehnologiyi_priynyattya_vprovadzhennya

34. Публічне управління та адміністрування : навч. посібник / Скидан О. В., Якобчук В. П., Дацій Н. В., Ходаківський Є. І. [та ін.] ; за заг. ред. О. В. Скидана. Житомир: ЖНАЕУ, 2017. 705 с. http://ir.znau.edu.ua/bitstream/123456789/8495/1/Publichne_upravlinnia_2017.pdf

35. Публічна політика та управління : наук. розробка / авт. кол. : С. О. Телешун, О. Р. Титаренко, С. В. Ситник, С. І. Вировий. К. : НАДУ, 2010. 36 с. http://library.iducz.dsns.gov.ua/weblib/books/magistratura/publ_politika.pdf

36. Публічне управління та адміністрування в умовах інформаційного суспільства: вітчизняний і зарубіжний досвід: монографія / За заг. ред. С. Чернова, В. Воронкової, В. Банаха, О. Сосніна, П. Жукаускаса, Й. Вайнхардт, Р.

Андрюкайтене. Запоріж. держ. інж. акад. Запоріжжя: ЗДІА, 2016. 606 с. URL: http://umo.edu.ua/images/content/depozitar/monografii/%D0%9C%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%B3%D1%80%D0%B0%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%90%D0%BB%D0%B5%D0%B9%D0%BD%D1%96%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B0_2017.pdf

37. Пухкал О., Гомоляко О. Публічна та державна політика: єдність та відмінності. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 24. С. 106–112. URL: http://www.investplan.com.ua/pdf/24_2017/20.pdf

38. Розвиток форм безпосередньої демократії в Україні: аналіз доцільності та перспектив застосування: аналіт. доп. / Павленко І., Даниляк О., Макаров Г., Руденко А. Київ: НІСД, 2019. 65 с. <https://niss.gov.ua/sites/default/files/2019-12/dopovid-1.pdf>

39. Розроблення публічної політики. Практичний посібник / Уклад. А. О. Чемерис. К.: ТОВ «Софія». 2011. 128 с. С. 11 – 16. URL: <https://despro.org.ua/upload/DESPRO-15%2003%202011%20final.pdf>

40. Рудакевич Олег. Публічна політика в контексті українських реалій. *Наук. зап. Ін-ту політ. і етнонаціон. дослідж. ім. І. Ф. Кураса НАН України*. 2016. Вип. 3 – 4 (83 – 84). С. 255 – 266. URL: https://ipiend.gov.ua/wp-content/uploads/2018/07/rudakevych_publichna.pdf

41. Сегеда Т. Зарубіжний досвід формування механізмів публічної політики. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2014. Вип. 2. С. 201–213. URL: http://www.irbis-nbu.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbu/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21REF=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILE=&2_S21STR=dums_2014_2_23

42. Сергій Телешун, Світлана Ситник, Ігор Рейтерович. Сутність публічної політики: контекст публічної політики та публічного управління. http://www.ryzyk.in.ua/2016/05/blog-post_30.html

43. Соціологічні виміри громадянського суспільства в Україні / за наук. ред. О. Резніка. Київ: Інститут соціології НАН України, 2019. 288 с. <https://i-soc.com.ua/assets/files/book/reznik.o.s/sociological-dimensions-of-civil-society-in-ukraine.pdf>

44. Чальцева Олена. Концепт «публічна політика» у міждисциплінарному науковому дискурсі. <http://journals.uran.ua/spup/article/download/165602/165109>

45. Чальцева О. М. Публічна політика: теоретичний вимір і сучасна практика: монографія. Вінниця: ФОП Барановська Т. П., 2017. 336 с. http://idpnan.org.ua/files/chaltseva-o.m.-publichna-politika-_teoretichniy-vimir-i-suchasna-praktika_-_d_.pdf

46. Чальцева О. М. Інституціональний детермінаційний фактор формування національної моделі публічної політики України. *Політичне життя*. 2018. № 3. С. 71–77. URL: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/pollife_2018_3_14.pdf

Публічна політика : навч. посіб. / авт. кол. : С. О. Телешун, С. В. Ситник, І. В. Рейтерович та ін. ; за заг. ред. С. О. Телешуна, д-ра політ. наук, проф. Київ

: НАДУ, 2016. 340 с. <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Navchalniy-posibnik-PU.pdf>.